

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Балаєвої Катерини Сергіївни «Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти

Провідним напрямом і умовою реалізації державної політики в галузі вищої освіти є підготовка педагогічних кадрів, здібних до професійної діяльності в умовах переходу суспільства на інноваційні шляхи розвитку. У кожний період такого суспільного розвитку створюється певна модель освіченої людини, яка відповідає соціально-економічним і ментальним вимогам суспільства. Саме вона визначає підходи до побудування педагогічних систем освіти молоді в ту чи іншу епоху. В цьому контексті особливої гостроти набувають питання, пов'язані з підготовкою фахівців для сфери дошкільної освіти. Пріоритетним напрямом, при цьому, є опанування майбутніми фахівцями відповідними знаннями та вміннями щодо застосування інноваційних технологій у власній професійній діяльності. Саме такий напрям дослідження обрала Катерина Сергіївна Балаєва. Особливого значення ця проблема набуває саме зараз, на етапі суспільних реформацій в нашій країні. Безсумнівно, науковий пошук ефективних шляхів підготовки вихователів до застосування інноваційних технологій – представляє актуальну проблему, яка вимагає теоретичного і практичного розв'язання. Сьогоднішні реалії диктують її вибір. Отже, актуальність дослідження К.С.Балаєвої не викликає сумніву.

Дисертація Балаєвої К.С. представляє собою завершене дослідження, виконане з актуальної і соціально значущої проблеми, яка пов'язується з тематичним планом досліджень кафедри теорії та методики дошкільної і корекційної освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника»: «Підготовка майбутнього педагога до професійної діяльності в умовах трансформації суспільного устрою та інтегрування в Європейський освітній простір» (№ державної реєстрації 0106 У 009432).

На основі достатньо глибокого аналізу теорії і практики професійної підготовки майбутніх вихователів до педагогічної діяльності дисертантка грамотно визначила суперечності серед яких важливою є посилення уваги до використання інноваційних

технологій і недостатня їх розробленість відповідно до організації навчально-виховного процесу в дошкільних навчальних закладах.

Обраний здобувачем напрям науково обґрунтований, умотивований і переконливо доводить необхідність і важливість проведеного дослідження у контексті проблеми професійної підготовки спеціалістів системи дошкільної освіти. Робота оригінальна за обраним аспектом, адже центром наукового інтересу її автора є удосконалення професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Позитивної оцінки заслуговує визначення і оформлення наукового апарату дослідження. Катерина Сергіївна не формально, а з науково обґрунтованих позицій довела місце і значення створення структурно-функціональної моделі підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності.

Дисертаційне дослідження К. С. Балаєвої повністю самостійне і оригінальне, відрізняється новизною, має теоретичну і практичну значущість. Уперше розроблено, теоретично обґрунтовано, експериментально перевірено структурно-функціональну модель підготовки вихователя до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності, визначено сутність понять «підготовка майбутнього вихователя» та «готовність до впровадження інноваційних технологій». Автором розроблено критерії та показники оцінювання сформованості у майбутніх вихователів готовності до застосування інноваційних технологій.

Значення дослідження підтверджується тим, що дисертантка визначила й експериментально довела оригінальний і достатньо результативний шлях підготовки майбутніх фахівців на основі виділених нею організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів. Здобутком дослідниці можна вважати й те, що нею уточнено і конкретизовано значну кількість понятійно-термінологічного апарату дослідження.

Аналіз дисертації свідчить про глибоке проникнення здобувача К. С. Балаєвої у сутність проблеми та її обізнаність у питаннях щодо формування професійної компетентності фахівців. Робота має чітко визначену структуру (вступ, три розділи основного змісту, висновки, список використаних джерел, додатки). Структурування роботи відповідає послідовності і логіці викладу аналітичного, методичного, історико-педагогічного та інформаційного матеріалу.

Авторці вдалося уникнути багатьох стереотипів у оформленні теоретичних та методичних експериментальних здобутків, які часто зустрічаються у дослідженнях означеного напрямку. Дисертантка кожен тезу достатньо аргументовано доводить, пояснює і розкриває. Слід особливо відзначити плідну роботу відносно змістового визначення кожної дефініції. К.С.Балаєвою опрацьовано значну (295 найменувань) джерельну та джерелознавчу базу. Це дозволило їй продемонструвати власну обізнаність у проблемі, професійну ерудицію.

Перший розділ роботи «Теоретичні основи підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій в професійній діяльності» містить ретроспективний аналіз проблеми та змісту ключових понять «професійна підготовка вихователя», «інноваційні педагогічні технології дошкільної освіти». Цінним, на наш погляд, є те, що дисертантка ґрунтовно, на належному науковому рівні розкриває, логічно пояснює вищезазначені терміни, уточнює ознаки кожного з них.

Другий розділ дисертаційної роботи «Обґрунтування структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності» повністю характеризує організаційно-структурні етапи і модель підготовки вихователів. У роботі дисертантка вдало ілюструє основні тези, власні докази таблицями, діаграмами, схемами. Це є свідченням наукової зрілості автора, її вміння узагальнювати, аналізувати, синтезувати та моделювати наукову інформацію, представляти її абстраговано й схематично.

Дані, отримані на етапі констатувального експерименту, дозволили К. С. Балаєвій розробити структурно-функціональну модель підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності.

У розділі 3 «Процес і результати експериментальної підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності» представлена і грамотно описана реалізація розробленої автором структурно-функціональної моделі та її вплив на результати дослідження.

Слід зауважити, що під час організації формувального етапу експерименту дисертанткою було враховано традиції, які склалися на факультетах, де відбувалося дослідження, а підготовка до інноваційної діяльності органічно увійшла до загального контексту, доповнюючи, збагачуючи і уточнюючи його.

Перевагою дисертації є й те, що достовірність проведеного дослідження визначається не тільки виробленням і сформованістю професійних знань і умінь у майбутніх вихователів, а й рівнем реалізації дидактико-методичного супроводу забезпечення готовності вихователів до інноваційної діяльності в галузі дошкільної освіти, що перевірялося за допомогою зрізів за спеціально розробленою методикою і методами однофакторного дисперсійного аналізу.

Рівень виконання дисертаційної роботи дозволяє оцінити К.С.Балаєву як вдумливого, цілеспрямованого дослідника. Вона продемонструвала вміння використовувати різноманітні дослідницькі методи, вдало поєднувала теоретичні і емпіричні методи дослідження з методами математичної статистики. Під час аналізу літературних джерел означеної проблематики дисертантка забезпечила об'єктивну інтерпретацію педагогічних фактів. Застосовані нею аналітичні методи надали можливість виділити й розглянути окремі сторони, ознаки і властивості проблеми підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності. Дисертантка володіє творчими якостями, які дозволили їй проявити власну інтуїцію, оригінальність і своєрідність мислення на констатувальному, формуальному і заключному етапах дослідження.

Катерина Сергіївна продемонструвала належний рівень володіння методикою наукового дослідження, довела своє вміння не тільки збирати фактичний матеріал, а й оперувати логікою зіставлення кількісних даних, узагальнювати, знаходити закономірності у педагогічних явищах, робити висновки. На наш погляд, дисертантка заявила про себе у виконаній праці як про вдумливого, кваліфікованого науковця-дослідника, який володіє ґрунтовними педагогічними, психологічними і методичними знаннями, ерудицією, технікою, процедурами наукового аналізу і синтезу. Автором забезпечена об'єктивність, науковість і обґрунтованість суджень, міркувань. Дисертантка володіє науковим стилем викладення наукового матеріалу.

Поряд із загальною позитивною оцінкою роботи слід висловити деякі зауваження і побажання:

1. Аналіз змісту та структури дисертації надає підстави сприймати її як чітку, струнку, логічно побудовану наукову працю. Водночас відмічено деяку невідповідність назв параграфів їхньому змісту. Так, назви параграфів 1.1. і 1.2. майже співпадають у смисловому відношенні. При цьому параграф 1.2., в

основному, розкриває зміст базових понять у контексті підготовки вихователів до застосування інноваційних технологій. Отже, його назва повинна була б відбивати його сутнісний зміст.

2. Метою дослідження є розробка структурно-функціональної моделі професійної підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій. Відтак, ця модель є центральною компонентою роботи та ілюструє послідовність здійснення всіх етапів. Виходячи зі структури моделі, не зовсім зрозуміла послідовність її окремих елементів. Доцільно, на наш погляд, після організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів визначити компоненти цієї підготовки, а потім блоки та їх змістовне наповнення. Крім того, для більш конкретного наочного представлення структурно-функціональної моделі, бажано було б розмістити її у тексті дисертації (параграф 2.2.), а не у додатках (С. 245).
3. Наприкінці кожного розділу та у заключній частині роботи дисертанткою зроблено висновки. Але вони мають невиправдано широкий опис, в окремих висновках відзначається дублювання основного тексту роботи (С. 61, 68, 71, 79, 103, 104 та інші). До того ж, зовсім не обов'язково у висновках посилатися на такий широкий діапазон науковців. Так, у висновках до розділу 1 (С. 68) перераховано 41 прізвище.
4. У дисертацію включені великі за обсягом додатки. Звичайно представлений в них матеріал засвідчує правдивість, об'єктивність і обґрунтованість суджень дослідниці. Водночас такий обсяг додатків (вся абетка, від А до Я) не є виправданим. Тим більше, що деякі додатки не розкривають і не доповнюють зміст предмету дослідження і, таким чином, не мають наукової цінності. Так, посилання на додатки В, Г, Ж, И, У не мають сенсу. Крім того, застосовані авторські методики (Т. Дубовицька, К. Замфір, О. Комаp, А. Будас) краще було б тільки назвати у самому тексті дисертації, тим більш, що у ці методики дисертанткою К. С. Балаєвою було внесено зміни.
5. На жаль, в роботі є стилістичні технічні неточності в описі наукових фактів (С. 5, 34, 37, 59, 60, 112 та інші).

Висловлені зауваження не впливають на цілком схвальну оцінку виконаної дисертаційної роботи.

Таким чином, дослідження підтвердило необхідність і своєчасність наукового інтересу дисертантки до проблеми підготовки майбутніх вихователів щодо застосування інноваційних технологій у професійній діяльності, можливість здійснення цього процесу завдяки створенню дидактично-методичного супроводу.

Опубліковані наукові роботи дисертантки визнані науковою спільнотою і використані у теоретичній і практичній роботі. Публікації здобувача К. С. Балаєвої в основному змісті відбивають основні результати, які захищаються в дисертації, за кількістю (19 публікацій) і якістю відповідають діючим вимогам. Автореферат відображає основні наукові результати дисертаційного дослідження. Основні положення дисертації ідентичні змісту автореферату.

Виконана дисертаційна праця – скоординована за цілями, ресурсами і може розглядатись як цілісна сукупність наукових досліджень і розробок, організаційних та експериментальних заходів, що дозволило К. С. Балаєвою розв'язати важливі науково-практичні завдання. Результати дослідження можуть безпосередньо використовуватись у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів для студентів педагогічних спеціальностей, а також у закладах післядипломної освіти.

Загальний висновок

Дисертація К. С. Балаєвої «Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності» являє собою завершену працю. Загальна оцінка позитивна. Є всі підстави просити високоповажну спеціалізовану вчену раду присудити Катерині Сергіївні Балаєвій науковий ступінь кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Офіційний опонент:
кандидат педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри дошкільної освіти
Маріупольського державного університету

К.Й.Щербакова

Перший проректор, професор

О.В.Булатова

